

Sygn. akt VIII Ca 655/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu VIII Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Rafał Krawczyk (spr.)
Sędziowie:	SSO Hanna Matuszewska SSO Marek Lewandowski
Protokolant:	st. sekr. sąd. Izabela Bagińska

po rozpoznaniu w dniu 12 marca 2014 r. w Toruniu

na rozprawie

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Toruniu

sprawy z powództwa **małoletniej W. O. działającej przez matkę E. W.**

przeciwko **K. O.**

o podwyższenie alimentów

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Rejonowego w Brodnicy VIII Zamiejscowego Wydziału Rodzinnego i Nieletnich w Golubiu-Dobrzyniu

z dnia 3 października 2013 r.

sygn. akt VIII RC 9/13

1. **oddala obie apelacje,**

2. **nie obciąża pozwanego kosztami procesu za instancję odwoławczą.**

Sygnatura akt: VIII Ca 655/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 1 sierpnia 2012 r. E. W. reprezentująca małoletnią W. O. wniosła pozew o podwyższenie do kwoty 700 zł miesięcznie alimentów zasądzonych pierwotnie wyrokiem Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 23 czerwca 2010 r., sygn. akt I C 1751/09, których wysokość ustalono wówczas na 350 zł miesięcznie. W części motywacyjnej pozwu wskazano, iż w okresie poprzedzającym wniesienie pozwu w istotny sposób zwiększyły się potrzeby małoletniej

m.in. dziecko od dnia 1 września 2011 r. uczęszcza do przedszkola, jak również ogólne koszty utrzymania W. uległy zwiększenia z racji wieku. E. W. wskazała, że nie jest w stanie samodzielnie ponosić kosztów utrzymania małoletniej W.. Jako podstawę dochodzonego zwiększenia świadczenia alimentacyjnego wskazała również, iż pozwany – K. O., poza lożeniem alimentów nie partycypuje w żadnych innych kosztach związanych z utrzymaniem córki. Z racji wykonywanego zawodu ma przy tym możliwości pozwalające na lożenie alimentów w wyższej wysokości.

W odpowiedzi na pozew z dnia 14 października 2012 r. pozwany wnosił o oddalenie powództwa w całości wskazując, iż dochodzona pozwem kwota jest zawyżona w stosunku do realnych potrzeb dziecka i jest nieadekwatna w stosunku do uzyskiwanych przez niego dochodów.

Wyrokiem z dnia 3 października 2013 r. Sąd Rejonowy w Brodnicy w sprawie VIII RC 9/13 podwyższył alimenty od pozwanego K. O. na rzecz małoletniej W. O. z kwoty 350 zł miesięcznie do kwoty 500 zł miesięcznie poczynając od dnia 1 września 2013 r. W pozostałym zakresie powództwo zostało oddalone. Wyrokowi w zakresie związanym z podwyższeniem świadczenia alimentacyjnego nadano rygor natychmiastowej wykonalności.

W uzasadnieniu rozstrzygnięcia Sąd Rejonowy wskazał, iż podstawę prawną dochodzonego roszczenia stanowił art. 138 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (krio), zgodnie z którym w przypadku zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego. Sąd podnosił, iż po raz ostatni wysokości alimentów została określona orzeczeniem wydanym w 2010 r. – tj. ponad trzy lata przed wydaniem rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Upływ tak znacznego upływu czasu – stanowiącego więcej niż połowę życia dziecka, w ewidentny sposób musiał wpłynąć na wzrost jej potrzeb. W ocenie Sądu całkowity miesięczny koszt utrzymania małoletniej zamyka się w kwocie około 900 zł. Dokonując oceny wysokości zarobków pozwanego Sąd Rejonowy zajął stanowisko, iż uzyskiwany przez niego dochód oscyluje w granicach 1.500 – 1.600 zł i jest to minimalny poziom dochodów, które pozwalałyby pozwanemu na pokrycie wskazywanych przez niego wydatków wynoszących około 1.200 zł miesięcznie. Sąd podkreślił, że zestawienie miesięcznych kosztów ponoszonych przez pozwanego nie uwzględnia wydatków związanych z zakupem podstawowych dóbr takich jak żywność czy odzież, co dodatkowo przemawia za krytyczną oceną wysokości deklarowanych przez pozwanego dochodów. Sąd wskazał ponadto, iż obowiązek alimentacyjny obejmuje nie tylko świadczenia materialne, ale również wszystkie formy udziału w wychowaniu i utrzymaniu dziecka, w tym także starania osobiste (art. 135 § 2 krio), które w niniejszej sprawie w dalej idącym stopniu obciążają matkę małoletniej W., która sprawuje nad nim bieżącą pieczę. Z powyższych względów Sąd uznał za celowe podwyższenie świadczenia alimentacyjnego do kwoty 500 zł miesięcznie, co stanowi ekwiwalent około 60% całkowitych kosztów utrzymania dziecka.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złoży pozwany zaskarżając wyrok w całości i zarzucił:

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału polegającą na przyjęciu, iż:
 - możliwości zarobkowe pozwanego pozwalają na podwyższenie alimentów zgodnie z żądaniem pozwu, podczas gdy ich orzeczenie w żądanej wysokości spowoduje niemożność zaspokojenia przez pozwanego podstawowych potrzeb, przy jednoczesnej bardzo dobrej sytuacji finansowej matki dziecka,
 - usprawiedliwione potrzeby małoletniej powodują konieczność orzeczenia alimentów w wysokości oznaczonej w żądaniu pozwu, podczas gdy lektura uzasadnienia pozwu oraz analiza stanowiska strony powodowej wskazuje, iż deklarowana ich wysokość jest zawyżona,
 - obciążenie pozwanego alimentami w zwiększonej wysokości spowoduje, iż uprawnione dziecko będzie egzystować na stopie równej ze stopą obciążonego pozwanego oraz obciążonej obowiązkiem ponoszenia ciężaru utrzymania matki dziecka, podczas gdy stopień dotkliwości ciężaru partycypacji w utrzymaniu córki dla pozwanego będzie duży większy niż dla matki dziecka
- naruszenie prawa procesowego:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uznanie za niewiarygodne dowodów ofiarowanych przez pozwanego na okoliczność braku faktycznej możliwości uiszczania na rzecz małoletniej alimentów w zwiększonej wysokości, podczas gdy doświadczenie życiowe wskazuje w oczywisty sposób, iż za pozostałą pozwanemu w dyspozycji kwotę nie zdoła się on utrzymać i w konsekwencji, w najbliższej przyszłości małoletnia nie otrzyma żadnych alimentów,

- art. 316 k.p.c. poprzez niedokonanie oceny czy i w jaki sposób zwiększenie potrzeb dziecka winno się rozłożyć pomiędzy oboje zobowiązanych do utrzymania rodziców dziecka i czy zwiększeniu uległy wyłącznie potrzeby finansowe, które winny obciążyć wyłącznie pozwanego

Ponadto skarżący wskazywał na naruszenie:

- art. 135 krio poprzez orzeczenie alimentów na rzecz małoletniej córki w wysokości niepozwalającej pozwanemu na zaspokojenie swoich podstawowych potrzeb życiowych,

- art. 133 § 1 krio poprzez obciążenie pozwanego ciężarem utrzymania małoletniej córki stanowiącym dla niego dolegliwość znacznie przewyższającą stopień dolegliwości obciążający matkę dziecka, przerzucającą na pozwanego całkowity koszt zwiększonego ciężaru utrzymania małoletniej

Mając powyższe uchybienia na uwadze skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Pozwany wskazywał, iż w aktualnej sytuacji ciężar związany z utrzymaniem małoletniej W. nie jest rozłożony równomiernie między rodziców i nie uwzględnia w adekwatny sposób jego możliwości finansowych.

Apelację złożył wywiódł również pełnomocnik strony powodowej zaskarżając przedmiotowy wyrok w punkcie 2 w części oddalającej powództwo w zakresie podwyższenia alimentów poczynszy od dnia 1 sierpnia 2012 r. oraz w punkcie 3 wyroku.

Skarżący wydanemu orzeczeniu zarzucił:

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego poprzez ustalenie, że renta alimentacyjna na rzecz małoletniej W. O. winna być podwyższona poczynszy od dnia 1 września 2013 r. mimo, że wzrost usprawiedliwionych potrzeb małoletniej W., a co się z tym łączy żądanie podwyższenia należnych dziecku alimentów, zgodnie z wnioskiem punktu 1 pozwu, miało nastąpić poczynszy od dnia 1 sierpnia 2012 r.

- naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez pominięcia w uzasadnieniu wydanego rozstrzygnięcia omówienia przyczyn, które legły u podstaw podwyższenia renty alimentacyjnej na rzecz małoletniej W. O. poczynszy od dnia 1 września 2013 r. nie zaś poczynszy od 1 sierpnia 2012 r.

- naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez odstąpienie od obciążenia pozwanego kosztami procesu mimo, że pozwany pracuje i osiąga dochody, w związku z czym nie zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek pozwalający na odstąpienie od obciążenia pozwanego tymi kosztami

Podnosząc powyższe uchybienie skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez podwyższenie alimentów od pozwanego K. O. z kwoty 350 zł miesięcznie, zasądzonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 23 czerwca 2010 r. do kwoty po 500 zł miesięcznie poczynając od dnia 1 sierpnia 2012 r., płatne z góry do dnia 15-tego każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w płatności każdej z raty do rąk matki małoletniej E. W. oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów procesu wg norm przepisanych. Ponadto wnosił o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu tj. kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem II instancji wg norm przepisanych.

W ocenie strony powodowej zwiększone, usprawiedliwione potrzeby małoletniej istniały już w chwili wniesienia pozwu w sierpniu 2012 r. w związku z czym zasądzenie alimentów w zmienionej (podwyższonej) wysokości od 1 września 2013 r. – tj. po ponad roku od wniesienia pozwu, pozbawione jest usprawiedliwionych podstaw zwłaszcza,

iz Sąd nie uzasadnił w tym zakresie swojego stanowiska. Ponadto skarżący wskazywał, iż zwolnienie pozwanego od kosztów procesu było nieuprawnione, gdyż jest on osobą młodą, posiada wyuczony zawód i osiąga stały dochód w związku z czym trudno jest przyjąć istnienie „szczególnych okoliczności” uzasadniających skorzystanie wobec niego z instytucji zwolnienia od kosztów procesu (art. 102 k.p.c.)

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacje nie zasługiwały na uwzględnienie i podlegały oddaleniu.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy i przyjmuje je jako własne. Należy jednak wskazać, iż w toku postępowania odwoławczego z dniem 28 lutego 2014 r. rozwiązano z pozwanym umowę o pracę (k.184-185).

Nie budzi wątpliwości, iż ustalając wysokość świadczenia alimentacyjnego Sąd musi mieć na uwadze zakres usprawiedliwionych potrzeb małoletniej, jak również możliwości zarobkowe osób obowiązanych do alimentacji (art. 135 krio). Matka małoletniej W. – E. W., obecnie prowadzi działalność gospodarczą, przy czym nie przynosi ona spodziewanych zysków. Obowiązek alimentacyjny wobec córki w głównej mierze wykonuje poprzez czynienie osobistych starań o jej utrzymanie i wychowanie (art. 135 § 2 krio). Pozwany K. O. w czasie wydania rozstrzygnięcia przez sąd pierwszej instancji pracował w firmie (...) Sp. z o.o. w G. i uzyskiwał dochody na poziomie (...)zł netto.

W apelacji wniesionej przez pozwanego kwestionuje on istnienie możliwości realizacji obowiązku alimentacyjnego względem małoletniej córki w wysokości przekraczającej 350 zł miesięcznie wskazując, iżłożenie alimentów w zwiększonej wysokości czyniłaby niemożliwym zaspokojenie jego podstawowych, usprawiedliwionych potrzeb (art. 133 § 1 krio). W ocenie pozwanego Sąd dokonał błędnej, zawyżonej oceny kosztów utrzymania dziecka przyjmując, iż oscylują one w granicach 900 zł miesięcznie.

Pozwany przedstawił zestawienia ponoszonych przez siebie miesięcznych wydatków obejmujących opłaty: za czynsz (142,05 zł), gaz (39,54 zł), energię elektryczną (115,39 zł), ubezpieczenie samochodu (61 zł miesięcznie), opłaty za telewizję, Internet i telefon (91,50 zł), zobowiązania alimentacyjne (350 zł), koszty paliwa (280 zł), koszt zakupu węgla na opał (87 zł miesięcznie), dodatkowe koszty utrzymania dziecka (200 zł) – łącznie kwota wydatków ponoszonych przez pozwanego wynosi zatem około 1.370 zł i jest w sposób ewidentny wyższa od deklarowanej kwoty uzyskiwanych dochodów tj. (...)zł netto miesięcznie. Należy również wskazać, że jeżeli pozwany był w stanie w sposób dobrowolny wydatkować obok alimentów kwotę 200 zł na utrzymanie dziecka – łącznie 550 zł miesięcznie, nie powinien mieć większych problemów złożeniem alimentów w wysokości 500 zł.

. Sąd Okręgowy podziela zapatrywanie Sądu Rejonowego, iż pozwany musiał uzyskiwać wyższe dochody od deklarowanych albo ponosić mniejsze koszty swojego utrzymania. Podkreślenia wymaga również fakt, iż ustalając wysokość świadczenia alimentacyjnego Sąd uprawniony jest do badania możliwości zarobkowych osoby zobowiązanej do alimentacji. Pozwany jest młodą osobą, posiada wyuczony zawód oraz dysponuje doświadczeniem zawodowym możliwe jest zatem, aby podjął starania o znalezienie lepiej płatnej pracy (uzyskiwana przez niego wysokość dochodów netto za okres od marca do lipca 2013 r. była niższa – wprawdzie nieznacznie, niż wysokość minimalnego wynagrodzenia w 2013 r. – tj. (...)zł) lub podjął dodatkowe zatrudnienie. Pozwany mimo utraty pracy – co w sposób niewątpliwy stanowi istotną zmianę stosunków w rozumieniu art. 138 krio, nie stawiał się na termin rozprawy odwoławczej i nie przedstawił swojej aktualnej sytuacji finansowej, aktualnych możliwości zarobkowych i ewentualnych widoków na przyszłość – w szczególności w zakresie poszukiwania pracy i uzyskiwanego wynagrodzenia. Z uwagi na bierną postawę pozwanego w toku postępowania apelacyjnego Sądu Okręgowy nie dysponował dodatkowym materiałem dowodowym, który mógłby ewentualnie wpłynąć na miarkowanie wysokości zasądzonego świadczenia alimentacyjnego. Niemożliwym było nawet dokonanie stanowczego ustalenia, że pozwany pozostaje osobą bezrobotną, nie jest bowiem wykluczone, iż znalazł on nowe zatrudnienie.

Sąd odwoławczy podziela również argumentację Sądu Rejonowego w zakresie ustalenia kosztów utrzymania małoletniej W. O., których wysokość została ustalona na poziomie około 900 zł miesięcznie. Najistotniejszym

elementem, który w ewidentny sposób wpłynął na zmianę dotychczasowych kosztów utrzymania dziecka, wynika z faktu rozpoczęcia przez małoletnią edukacji przedszkolnej i konieczności pokrywania wynikających z tego tytułu wydatków w łącznej wysokości około 300 zł miesięcznie.

Konstatując należy dojść do przekonania, iż aktualna sytuacja pozwanego nie jest łatwa, to jednak nie sposób przyjąć, aby zasądzona kwota alimentów była rażąco wygórowana i czyniła niemożliwym zaspokajanie przez pozwanego jego usprawiedliwionych potrzeb. Dodatkowo mając na uwadze, iż to matka wykonuje względem małoletniej pełnię władzy rodzicielskiej i sprawuje nad nią bieżącą opiekę, w oczywisty sposób musi rzutować na ustalenie zakresu partycypacji pozwanego w pokryciu kosztów związanych z utrzymanie małoletniej córki.

Odnosząc się do zarzutu wskazanego w apelacji strony powodowej związanego z zasądzeniem alimentów w podwyższonej wysokości począwszy od 1 września 2013 r. a nie jak wskazano w treści pozwu od 1 sierpnia 2012 r. W ocenie Sądu Okręgowego podkreślenia wymaga fakt, iż postępowanie w niniejszej sprawie toczyło się przed Sądem Rejonowym przez okres ponad 14 miesięcy, natomiast postępowanie międzyinstancyjne trwało kolejne 2 miesiące - do 5 grudnia 2013 r. Mając powyższe na uwadze jak również aktualną sytuację finansową pozwanego Sąd doszedł do przekonania, że pozwany nie może ponosić daleko idących, negatywnych konsekwencji finansowych związanych z faktem przedłużającego się postępowania, co w konsekwencji doprowadziłoby do powstania po jego stronie zaległości finansowych w wysokości niemal 3.000 zł. Powstanie takiego zobowiązania, przy uwzględnieniu aktualnej sytuacji finansowej pozwanego musiałoby powodować konieczność obniżenia kwoty zasądzonych alimentów. Na marginesie można wskazać, iż strona powodowa miała możliwość wystąpienia z wnioskiem o zabezpieczenie alimentów na czas trwania postępowania w podwyższonej wysokości. Potrzeby dziecka za czas trwania postępowania należy również uznać za zaspokojone poprzez alimenty świadczone w dotychczasowej wysokości.

Sąd nie podziela również argumentacji związanej z zarzutem naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez zwolnienie pozwanego z ponoszenia kosztów procesu. Sytuacja materialna pozwanego była trudna, a dodatkowo ciąży na nim obowiązek uiszczania alimentów w podwyższonej wysokości. Z powyższych względów Sąd uznał, iż zasadnie Sąd Rejonowy zwolnił pozwanego od ponoszenia kosztów procesu uznając, iż byłoby to dla niego zbyt uciążliwe.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż pozwany będzie w stanie łożyć alimenty w kwocie 500 zł miesięcznie, gdyż kwota ta nie przekracza jego możliwości zarobkowych i odpowiada usprawiedliwionym potrzebom jego małoletniej córki. W świetle przytoczonych wyżej motywów Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił obie wywiedzione apelacje.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą orzeczono w oparciu o dyspozycję art. 102 k.p.c. uznając, iż przemawia za tym sytuacja majątkowa pozwanego, która uległa dalej idącemu pogorszeniu a dodatkowo pozwany jest obecnie zobowiązany do ponoszenia świadczenia alimentacyjnego w zwiększonej wysokości.